

MIRCEA CĂRTĂRESCU — TRAIAN T. COȘOVEI
FLORIN IARU — ION STRATAN

AER CU DIAMANTE

Copertă și ilustrații de
TUDOR JEBELEANU

**AER
CU
DIAMANTE**

**MIRCEA
CĂRTĂRESCU**

**TRAIAN T.
COȘOVEI**

FLORIN IARU

ION STRATAN

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Refacerea ediției originale:
Florin Iaru și Tudor Jebeleanu

© HUMANITAS, 2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Aer cu diamante / Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei,
Florin Iaru, Ion Stratan; pref.: Nicolae Manolescu;
il.: Tudor Jebeleanu. – București:
Humanitas, 2010
ISBN 978-973-50-2803-9

- I. Cărtărescu, Mircea
- II. Coșovei, Traian T.
- III. Iaru, Florin
- IV. Stratan, Ion
- V. Manolescu, Nicolae (pref.)
- VI. Jebeleanu, Tudor (il.)

821.135.1-1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

BILETE DE PAPAGAL

Pentru ca din Școala de literatură să iasă scriitori, trebuie ca, mai întâi, să fi intrat — ar fi spus Mihail Sadoveanu unei promoții de absolvenți ai, astăzi uitatei, Școli de literatură „M. Eminescu“. Afirmatie valabilă și pentru cenaclurile literare, atât de numeroase de la o vreme, școli de literatură și ele, în care nimeni nu devine scriitor dacă n-a fost de la început.

Cei patru tineri poeți care își reunesc poeziile între copertile antologiei de față (după ce fiecare a publicat câte o carte, iar unul dintre ei chiar două) au trecut, toți, prin Cenaclul de Luni al Centrului Universitar București, pe care îl conduce, de aproape cinci ani, semnatarul acestei prefețe. Un cenaclu despre care se vorbește mult și care a avut șansa — mai rară decât ne putem închipui — să se nască din inițiativa unor tineri foarte talentați și, în același timp, capabili să-și discute cu spirit critic producțiile citite. Pentru poezie ajunge talentul, pentru critică, spiritul critic: dar un cenaclu le presupune pe amândouă. Este ca un atelier de croitorie în care e nevoie și de materialul clientului și de priceperea croitorului. Tinerii poeți cuprinși în antologie știu prea bine că istoria literară judecă pe fiecare după cărțile lui, și faptul că ei doresc totuși, după ce au fost recunoscuți și consacrați de premiile editurilor sau ale criticii, pentru cărțile deja tipărite, să, cum să spun, petreacă un timp împreună, arată că există la ei un puternic sentiment de solidaritate artistică. Merită să reflectăm puțin asupra lui. Nu știu dacă poeții Cenaclului de Luni vor fi considerați cândva a fi format nucleul unei noi promoții sau generații literare. Tot ce pot spune deocamdată este că ei au conștiința unui fel comun de a înțelege și de a face poezia, și că între poezia

lor și poezia celor care îi preced există suficiente deosebiri, spre a întemeia pe ele ideea unei schimbări de generație literară.

Acest fel comun și aceste deosebiri nu trebuiesc nici absolutizate, nici neglijate. Polemica răutăcioasă nu ajută la nimic. Cristalizarea unei conștiințe de generație este un lucru important, care s-ar putea să aibă consecințe. Generațiile constituindu-se, neîndoielnic, prin jocul unor factori obiectivi, nu devin totuși realități istorice decât atunci când apare această conștiință subiectivă a asemănarilor de ideal și de practică artistică. Nu e locul să intru în amănunte, căci nu un studiu critic mi-am propus să scriu. Voiam doar să explic de ce patru poeți deja publicați și cu ecou în presa literară au simțit nevoia alcătuirii acestei antologii.

Cine sînt ei, vor spune mai bine textele care urmează. În ce mă privește, mă voi mărgini la cîteva amintiri (vai, ce repede viața noastră devine amintire!) și la cîteva sugestii de portret: voi trage, deci, din cutia cu muzici a ghicitorului, patru bilete de papagal.

Întîiul de care mi-amintesc, din ședintele de cenaclu, este Traian T. Coșovei, poet plin de spontaneitate, disponibil pentru formule diverse, melancolic sub o aparență de umor, profund sub o aparență de joc și artificiu. De la primele versuri citite, mi-am dat seama că e un poet format; abia mai tîrziu am înțeles că scria relativ ușor, grație unei fantezii curgătoare de imagini, într-atît poeziile lui păreau de clar conturate și „lucrate“. Coșovei e un sudic, friabil sufletește, instabil, influențabil, sub înfățișarea încă a unui nordic, blond și cu ochi verzi, politicos, seducător și diplomatic.

Florin Iaru pare o făptură închipuită de Modigliani, înalt, subțire, cu mîini și picioare lungi, pîrînd mereu gata a se răsuci în jurul unor tulpini nevăzute. El este întruparea ingenuității, în stare a-i masca puternica inteligență. E copilăros și adult, intuitiv și lucid, serios, și pus pe joacă. Poezia îi este expresia acestei ingenuități calculate, în sensul că-și interiorizează atît de bine cultura, tehnica specifică, modelul, încît să le facă să pară natură, inventivitate liberă și originalitate deplină. Iaru are o eleganță discretă a sentimentului care nu doar farmecă, dar și garantează de adîncimea lui. În ciuda unei aparente stabilități interioare, este un mare vulnerabil.

Ion Stratan are o mustață de palicar și un zîmbet de fecioară. Inteligența îi e ascuțită, vie, străpungătoare: n-o folosește însă decât rareori spre a tăia sau lovi. E atașant, calin și probabil una din acele ființe făcute să se devoteze. Odată cu mintea îi sca-

pără limba. Poeziile îi sînt laconice, ermetice, neocolind jocul de cuvinte; invenția e fonologică și morfologică mai degrabă decît lexicală; iar sintaxa trăiește din elipse. Ceea ce arată la Stratan vocația modificării structurilor limbii, la nivelul nucleelor și al imenselor forțe ce sălășluiesc în ele.

Mircea Cărtărescu a citit într-o seară de cenaclu un lung poem ce semăna cu un vîrtej aiuritor de cuvinte. Nu-l mai văzusem pe poet, deși un început de glorie îi preceda sosirea. Recitit, poemul se dovedea excepțional. De la Nichita Stănescu, nici un poet nu este mai modern în limbaj decît Cărtărescu: rezervele, depozitele tradiționale de cuvinte poetice sînt înlocuite de altele, noi, din domeniul tehnicii și al științelor exacte. Imaginația lexicală este la Cărtărescu nesfîrșită. Sub apa și focul cuvintelor, se ascunde ochiul vizionar, în care se formează imaginile altei realități decît aceea comună. Rezervat, afabil, timid în societate, Cărtărescu e de fapt un obsedat al lumii lui magice, miraculoase de cuvinte, pe care o locuiește ca pe un infern confortabil: îl trădează privirea teribil de fixă, ochii din adîncul capului, care nu sînt deschiși pentru ce se vede.

Nu pot sfîrși horoscopul acesta critic, fără să spun cîteva cuvinte despre „ilustrația“ volumului. Ghilimelele vor să sugereze că Tudor Jebeleanu a făcut și mai mult și mai puțin decît să illustreze poeziile celor patru colegi ai săi de generație. A încercat să le rescrie pe cartoanele lui, cu ajutorul desenului și al colajului; și să schițeze totodată portretul interior al autorilor. Arghezi ar fi numit asta: a scrie pe dedesubt. A făcut deci și un fel de critică: în imagini. Și, cel puțin în ce privește felul de a-i citi pe Iaru și pe Stratan sîntem, critic și desenator, absolut de acord. Tudor Jebeleanu are o delicatețe energică, în tot ce face, nu e grațios, ci pur, cu o notă lucidă în fantezie. E, aceasta, o părere de critic literar. A spune mai mult ar însemna a-mi exagera priceperea.

NICOLAE MANOLESCU [1981]

MIRCEA CĂRTĂRESCU

POEM DE AMOR

vorbea la televizor o eclipsă bîlbîită de lună
în duminica în care închiși ca într-un tub de neon, compăttimeam
compăttimeam și rînjeam, miorlăiam, ne înfășuram în cherry
și îți mușcam pandantivele, și imaginea ta din oglinzi, și
și apoi mergeam dacă-ți amintești să facem clătite și pe geamul
zornăia de fișicurile de fantome deratizate
și coșul de fabrică era de cărămidă adevărată, nimic nu era
cum îți lăsai sîinii să radieze în amurgul de iarnă
așa cum vibrează peste rechizite și tocuri globurile din sala de
nimic metafizic, doar o nervozitate fără greșală, doar un fel de
în coridoarele sublinguale
și doar un fel de a apăsa cu degetul pe două fire prost izolate
și în bucătăria dementă te-ai arătat limpezită și transparentă
și am văzut pînă la tubul digestiv
moartea.

am văzut-o sprijinită de gardul de fier al spitalului de ftiziologie
de lîngă direcția generală a miliției

oprind vreun copil pe trotuar ca să-i trimită după vreun ziar
 sau o chiflă
 și am văzut-o ducîndu-se după chifle și ziare în cea mai roză
 și mai incomparabilă înserare
 am văzut-o mizeră și decrepită întinzînd labe în mănuși de ață
 albe murdar
 spre bara de la ușa din față a troleibuzului
 implorînd cu vocea pițigăiată a negrilor, trăgîndu-și fustele,
 înfruntînd privirea sticloasă a vulpilor vii
 care-l mușcau pe șofer, și în stomacul ei generațiile iaurtului
 dominînd între bomboane rahaturi și biscuiți
 i-am văzut burta pe pernă de aer galopînd în pusta slipului
 cu paiete
 și plămînii inhalînd un fluid amestecat din arginturi, puf de
 reprezentări onirice și lamé-uri
 în groapa mistică din barul orient, și a fost, iată, vremea hașișinilor
 și ea dansa declanșînd un efect de lumină albastră în inima și în
 zgîrciurile și în măduva dumneavoastră
 am văzut-o vorbind la un coniac, vorbind la microfoane, vorbind
 în timpul mesei și patului și chitării
 și emisferelor și calotelor glaciare, vorbind
 vorbind și vorbind și vorbind despre marcuse, despre antonioni,
 stratan, coloranți și gramatici, vorbind
 în definitiv despre același hipertrofiat labirint
 am văzut moartea nenaturală, moartea fabricată pe cale sintetică
 și moartea care luminează ca o sondă incendiată
 descărcîndu-și inconștientul plin de urechelnițe și bisulfît în
 bufeuri
 peste universități și statui și salbe de lacuri și ateneuri
 topind statuia lui enescu din fața operei, făcînd din ea uriașe
 curse de șoareci
 ascunse pe sub scaunele cofetăriei toasca
 și am văzut trupul ei negru și flasc mîncînd magistrala nord-sud
 și scurgîndu-se în pămînt
 atîrnînd ca un păianjen păcătos de firele rețelei de canalizare
 am văzut moartea ca maimuță îmbrăcată în marinar
 privindu-mă de pe puntea a treia cu ochii roșii și triști
 atîrnînd în pedunculi de encefalul cimpanzeic, nedezvoltat
 am văzut-o despăduchindu-se de rubine în regiunea dintre
 pancreas și ficat
 am văzut-o cărînd frigidere și mulîndu-și limba pe timbre și
 prinzînd cîteva foi scrise cu o agrafă de sîrmă

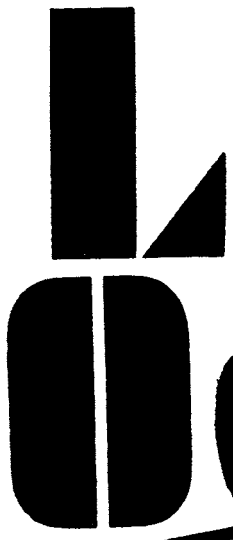
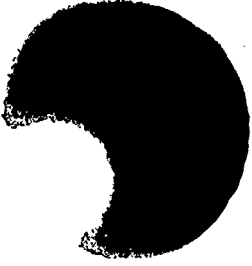
și căscînd fără să pună mîna la gură în fața sublimelor răsărituri
de soare puțind a afrodisiac și bromură
a fost albastrul de metil cu care mi-au jupuit conștiința ascunsă
în polipi și amigdale
și am recunoscut-o în desenul idiot de pe cutiile de chibrit...
frumusețe paralogică, știam odată o grămadă de bancuri
și mama îmi făcea căptușeala buzunarelor din amintirile ei
dinainte de război și de măritiș
mîinile ei rotunjite și ascuțite le-am lăsat să-mi facă o complicată
operație pe creier deschis
și o mult mai complicată decupare de inimă.
apoi a venit iarna, mult înainte de a se fi construit pasajul
din centru
și totuși oamenii se înghesuiau acolo sub pămînt ca mînați de o
parfumată prevestire
și mulți străini pluteau cu țigările aprinse în aer unde acum se
află terasa de la intercontinental
și pisoi embrionari orbecăiau pe lîngă aburii patiseriilor de pe
străzi
eram complicat? oh, bacteriile mă vizitau ca pe un magazin sau
muzeu
pielea de pe țeastă îmi gîngurea o aură semantică de uzurpator
obosit
și urechile îmi ascultau gîjiiturile extazei interioare
racordate la trosnetul de apocalips al bulevardelor cu
cinematografe
frumusețe botoasă, portjartierul nopții dezlănțuia în somnambuli
orchestrația fetișismelor
copilul care eram își scoate capul prin toracele meu de acum
și bretonul lui drapează fotoliile și lampadarul într-o husă de
briantină
fără corp și cu tălpile goale îmi intră în sala de baie
și întinde pe oglindă pete, spumă trandafirică de after shave
și stoarce în closetul de faianță tubul de pastă de dinți
și mă privește în ochi cu emisferile cerebrale fluturîndu-i tăcute,
cuminți.

dragoste, amor, erotism... arhitectură de bau-haus băută ca
daiquiri în cupe de șampanie
înroșite ca sîngele de atîtea urme de ruj

asta s-ar numi moștenire și ar trebui să dăm în demența
heraldică a lui mateiu caragiale
și-n universul lui pișcu. dar tu preferi cred mișcările clonice
și marea criză isterică
tu preferi rochii nenumărate și sentimente mulate bine pe sîni
și cineva să nu îți scape boiul mesmeric din ochii apoși și bătrîni
și cineva să se desfacă din aldehida de neîntîmplat, de
neîntîmplat, de amurg
și să-ți aducă pe brațe orgasmul ca o meduză în care umorile
și reflexele curg
și cineva să te destindă și să te prindă
și în fața ta frumoasă el să ție o oglindă
să te vezi pe tine însăși, visătoare, surîzîndă...
să te vezi fetiță și domnișoară și curvă și mamă și electră
și balabustă și matroană și fată mare
limfatică, sanguină, melancolică și colerică și moarte
nealterată,
surîzătoare...

eclipsa de lună se bîlbîi așa de rău că ecranul plezni
îngropîndu-ne într-un curcubeu de parbriz
și moara dîmbovița se bolovăni ca o cetate atlantică scufundată
și amurgul de iarnă ne făcea de afară semne disperate bătîndu-și
spinarea cu palmele peste șubă
și arătînd spre prima stea, vegetală, cherubă...
nimic metafizic: în curte basculantele uguiau, iar în noi
intestinele
împodobeau cu steluțe electrice pomul de iarnă
oh, ochii din mușama puteau să vorbească sutienului tău
tu însăși puteai să-mi arunci ghemotoace de celofan violet în
catacombele de sub limbă
noi înșine putem să ne iubim, să ne adulăm, să facem dragoste,
să ne culcăm împreună
să ne atingem cu conștiințele reci, să ne mușcăm de obraji
cu măselele dantelate
să transplantăm în neon și neant o moarte de buretos diamant
o moarte de două sute de mii de carate.

**TRAIAN T.
COȘOVEI**

STOP

**are
sens**

Autotelefon
Roll
Zen
Post
u,
ROCK

ager

JOG Alfa

OMEGA
SAU

CONECTAREA LA UNIVERS

Aș putea să deschid gura și să scuip
piatra pătrată a nopții.
Ca pe un exercițiu de vorbire, la malul mării aș repeta
fiecare val.

În lumina farurilor
fiecare fereastră e-o elveție de ceasornice bătînd
jumătăți și sferturi de timp.
În lumina farurilor orașul acesta pare un imens schior înghețat.
Un uriaș țărănoi blocat într-o cabină telefonică
conectată la univers.

Întins pe spate
aș putea să privesc la gîtul tău singurătatea, ca pe-un glonte
de aur.
(Înghețarea cuvîntului în țurturele unui înțeles, —
decăderea fructului în dulceață —
„beznă interioară, privațiune și renunțare la orice însușire“)

Aș putea să rup limbile ceasului și să scriu:
„oricum e mai tîrziu decît crezi...“
Să mă las privit de obiecte. Descris.
Sfîșiat de lipsa lor de înțelegere pentru mine.

Dar alifiile nopții s-au dus. Spre ziuă
un herpes de raze pe buza unei cupe de-argint
trădează spaima de-a privi cerul
ca pe un creier geometric străbătut de-o durere
conectată la univers.

Aș putea să-mi prind la urechi
nu un cuvânt, ci un belciug de lavandă asurzitoare.
Fără glas, pe câmpul de altădată —
în fața razei verzi a firului de iarbă
aș putea să îngenunchez ca în fața altei vorbiri.

FLORIN IARU

AER CU DIAMANTE

Ea era atît de frumoasă
încît vechiul pensionar
se porni să roadă tapițeria
scaunului pe care ea a stat în autobuz.
Autobuzul întinse spre ea
gura carburatorului
încercînd să-i sfîșie rochia.
Șoferii mestecați au plîns pe volanul păpat
căci ea nu putea fi ajunsă —
În schimb era atît de frumoasă
încît și cîinii haleau
asfaltul de sub tălpile ei.

Cînd ea intră în casa fără nume
portarul își înghiți decorațiile
iar mecanicul sparse în dinți
cheia franceză și cablul
ascensorului ce-o purtă
la ultimul etaj.
Paraliticul cu bene-merenti
începu să clefăie clanța inutilă
și broasca goală
prin care nu putea curge
un cărucior de lux.

Ei cu toții mîncară
piciorul mansardei
ei cu toții mîncară țigla
cînd ea a urcat filfiind pe acoperiș
cînd ea nu putea fi ajunsă.
Meteorologul de pe muntele Golgota
roase timpul probabil
iar ultimul Om în Cosmos
își devoră capsula
cînd ea depășe atmosfera terestră.
— Ce-ai să faci de-acuma în cer?
au întreat-o
cu gurile șiroid de regrete.

Dar ea era atît de frumoasă
încît a fost la fel de frumoasă
și-n continuare.

Iar ei nu găsiră în lumea toată
lumea largă
destule măsele
destule gîtlejuri
în care să spargă
să macine să îndese
distanța care creștea mereu
și restul cuvintelor pînă la moarte.

ION STRATAN

李

姓

九

日

口

正

EL

Literele s-au șters
Palimpsest fața mea
Sub vîntul de est

Urme cursive, potcoave
De purici, s-au nimicit
Sub frigul ce-a răsărit.

Dintr-o ninsoare cu nimic
să te naști
de Ziua Recoltei, de Paști
Dintr-o ninsoare uimită
În toamnă și primăvară
dintr-o ninsoare
cu oare.

Dintr-o căldare plină
de ochi care se văd
doar pe ei,
geruită de greul
cu care eul își duce meul.
Cu care firea duce avere
în rucsacul cu fiere

dintr-o ninsoare
de sărbători cu dihori
și dihoare

dintr-o lingură, dintr-o auroră
dintr-o proră și dintr-un pupat
dintr-o cucerire de lume
dintr-o lepădare în pat

să te naști fiindcă nu-s
decît puls bătînd în plus
fiindcă prima e prea pură
dintre cele zece vieți
să te cînt, natură

fiindcă fiindcă, naște-te
să-nțeleg un întreg
naște-te din nașterea
în care-am să intru
naște-te dintr-un dintru

Cuprins

<i>Bilete de papagal de N. MANOLESCU</i>	<i>5</i>
--	----------

MIRCEA CĂRTĂRESCU

<i>Poem de amor</i>	<i>11</i>
<i>Poema chiuvelei</i>	<i>15</i>
<i>Să ne iubim, chera mu...</i>	<i>17</i>
<i>Dămuța</i>	<i>20</i>
<i>Femeie, femeie, femeie...</i>	<i>21</i>

TRAIAN T. COȘOVEI

<i>Conectarea la univers</i>	<i>31</i>
<i>Sub biciul căii ferate</i>	<i>33</i>

<i>Parking scufundat în ceață — timpul</i>	35
<i>Șine de tren, vieți paralele</i>	37
<i>Negru de fum, albă zăpadă</i>	39
<i>Fantasme</i>	41
<i>Madame Bovary</i>	43
<i>Atît de rău am fost</i>	45
<i>Sunt și eu un june</i>	46

FLORIN IARU

<i>Fiara de mătase</i>	51
<i>Demostene sau Convenția Gladiator</i>	53
<i>Aer cu diamante</i>	55
<i>De-a wați ascunselea</i>	57
<i>Răbdare la capăt</i>	59
<i>Frica</i>	61
<i>Moarte luminată ca ziua</i>	63
<i>Batista neagră</i>	65
<i>Cu ochii deschiși</i>	66

ION STRATAN

EL

<i>Literele s-au șters</i>	71
<i>Te-am prins</i>	73
<i>Ai putea fi unul din ei</i>	75
<i>A doua seară eram cu amicii</i>	76
<i>A rămas numai pielea lovită</i>	78
<i>Nimic nu mai e a treia zi după scris</i>	80

PENTAMERONUL

<i>Argument</i>	82
<i>Unu</i>	83
<i>Doi</i>	85
<i>Trei</i>	87
<i>Patru</i>	89
<i>Cinci</i>	91